

Nota aan de formateur van de Vlaamse Regering

Het belang van mensenrechten in onze democratische welvaartstaat mag niet worden onderschat. Ook vandaag nog staan in ons land een aantal fundamenteel bevonden rechten onder druk. De Liga voor Mensenrechten is ervan overtuigd dat haar detectie van maatschappelijke uitdagingen, en de formulering van mogelijke oplossingen, een meerwaarde kunnen betekenen in het formuleren van een gedragen antwoord hierop. De Liga voor Mensenrechten draagt graag bij aan het regeerakkoord van de komende regering. Samen zetten we stappen om de samenleving te verbeteren voor iedereen.

I. DETENTIE

Probleemstelling:

De Liga voor Mensenrechten en Jes vzw ijveren voor een **zinnvolle** detentie. Detentie of vrijheidsberoving moet **humaan** verlopen, de **detentieschade** moet worden beperkt en gericht zijn op **herstel, rehabilitatie en voorbereiding van de re-integratie**. In de praktijk zien we echter dat opleiding, werk, gezondheidszorg en het onderhouden van relaties met familie en vrienden niet altijd gegarandeerd is in de gevangenis. Daardoor komt de re-integratie van de gedetineerden in gevaar en is de kans op recidive veel groter.

Aanbevelingen:

Gedetineerden beschikken naast de vrijheidsberoving ten volle over het fundamentele recht op onderwijs, gezondheidszorg, werk, ontspanning en sociaal contact, op een gelijkwaardige manier als niet-gedetineerden en zonder enige vorm van discriminatie. Om hieraan een concrete invulling te geven zijn meer mensen en middelen nodig die deze rechten binnen de muren van de gevangenis kunnen realiseren.

De Liga voor Mensenrechten pleit voor een aantal **hervormingen** binnen het huidige systeem:

- Er is nood aan **vormingen, opleidingen en tewerkstelling**. Alle drie kunnen ze ervoor zorgen dat de gedetineerde aan zijn competenties kan sleutelen, zijn dag zinvol kan besteden en zo dus de kans op recidive verkleinen. Er is dus nood aan een basisaanbod in elke gevangenis. We vragen hierbij aan de Vlaamse regering om een samenwerking op te zetten tussen justitie en de Vlaamse Overheid om tewerkstelling binnen en buiten de muren aan elkaar te koppelen zodat dit beter op elkaar aansluit. Verder vragen we hierbij om werk te maken van een minimumaanbod aan vormingen en opleidingen in elke gevangenis. Er moet dus worden geïnvesteerd in mogelijkheden opdat socioculturele organisaties en centra voor basisonderwijs hun aanbod extra muros ook intra muros kunnen brengen.
- Gedetineerden hebben ook nood aan **ontspanning**. Gedetineerden die aan extra activiteiten kunnen deelnemen zoals voetbal of basketbal, zullen minder snel gefrustreerd raken en meer ontspannen zijn. Er is nood aan een betere lectuurvoorziening, een goed werkende bibliotheek kan een belangrijke rol spelen in de educatieve werking binnen de gevangenis en kan meehelpen aan de re-integratie van de gedetineerden in de maatschappij. Verder vraagt de Liga voor Mensenrechten ook de toegang van de gedetineerden tot informatie op het internet. Het verbod op internet blijft moeilijk te hanteren in dit informatietijdperk.
- Cruciaal voor de re-integratie van ex-gedetineerden en gedetineerden is de **sociale begeleiding**. De gedetineerden moeten op zijn minst voldoende op de hoogte gesteld worden van de mogelijkheden tijdens en na detentie en van zijn rechten en plichten. Zij moeten zo goed mogelijk begeleid worden om zo de detentieschade te beperken en een veiligere samenleving te creëren.

Het project De Huizen biedt een basis om een degelijke uitbouw van onderwijs, gezondheidszorg, werk, ontspanning en sociaal contact te verwezenlijken. De Vlaamse regering kan een rol spelen om een proefproject te realiseren door voldoende randvoorwaarden te creëren om het project uit te voeren.

Om een coherente uitwerking van deze fundamentele rechten en de basiswet te bewerkstelligen is een goed uitgebouwde samenwerking tussen de Vlaamse regering en de Federale regering aangewezen.

II. INTERNERING

Probleemstelling:

Nog veel te veel geïnterneerden verblijven in een niet-aangepaste setting en er is een onvoldoende aangepast **zorgaanbod** voor hen. Er is een permanent spanningsveld tussen zorgplicht en zorgaanbod.

Beslissingen van de **Commissies tot Bescherming van de Maatschappij** tot overplaatsing naar de psychiatrie blijven jarenlang zonder gevolg. Zelfs mensen met een verstandelijke handicap komen in België nog steeds in de gevangenis terecht, vaak zonder dat bijzondere zorg voorzien wordt. De GGZ-sector in Vlaanderen beschikt over onvoldoende middelen om een volwaardig aanbod voor alle geïnterneerden te voorzien. Gezien een internering voor onbepaalde duur wordt opgelegd, worden geïnterneerden in de gevangnissen met een uitzichtloze en onmenselijke situatie geconfronteerd.

Het **Europees Comité voor de preventie van foltering** (CPT) heeft de situatie al verschillende malen aangeklaagd. Daarnaast werd de Belgische staat al meermaals veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Aanbevelingen:

Geen enkele geïnterneerde hoort thuis in de gevangenis. De Liga voor Mensenrechten pleit voor een verdere capaciteitsuitbreiding binnen de gespecialiseerde en reguliere geestelijke gezondheidszorg. Het is dan ook aan de Vlaamse Overheid om hier voldoende middelen voor te voorzien.

Indien de inrichtingen voor geïnterneerden op het vlak van behandeling onder de bevoegdheid van de minister van volksgezondheid vallen, zullen zij aan hogere kwaliteitseisen moeten voldoen. In dat geval moeten zij namelijk aan alle kwaliteitseisen voldoen die ook vereist zijn voor de particuliere en openbare psychiatrische centra.

De uitbouw van een zorgtraject behoort tot de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de federale én de Vlaamse overheid. De Liga vraagt dus dat er voldoende wordt ingezet op de samenwerking tussen volksgezondheid en justitie en dat er dus een gedeelde samenwerking is.

III. JEUGDSANCTIERECHT

Probleemstelling:

Na de zesde staatshervorming wordt ook het jeugdsanctierecht een Vlaamse bevoegdheid. Hierbij zal de Vlaamse Overheid bevoegd zijn voor:

- Het bepalen van de aard van de maatregelen ten aanzien van de minderjarigen die een als strafbaar omschreven feit hebben gepleegd;
- De regels inzake uithandengeving;
- De regels inzake de plaatsing in een gesloten instelling;
- De gesloten instellingen, volgens nader te bepalen uitvoeringsregels.

Aanbevelingen:

*De Liga voor Mensenrechten **verzet zich tegen het jeugdsanctierecht** en stelt het beschermingsbeginsel als fundament van het jeugdrecht. Daaruit vloeit o.a. voort dat de Liga tegen de regelgeving betreffende uithandengeving is en dat gesloten instellingen geen repressieve en disciplinerende gevangenissen mogen zijn met vrijheidsberoving als enig doel. Er moeten meer mensen en middelen ingezet worden in de bestaande adequate jeugdzorg. Er is nood aan een uitbreiding van psychiatrische instellingen voor minderjarigen en een ondersteuning van jeugdpsychologen en -psychiaters.*